

Behoven ska styra

Arbetskraftsinvandring från länder utanför EU ska vara möjlig när det inte finns tillgänglig arbetskraft inom Sverige och EU. Detta föreslås av den parlamentariska kommittén för arbetskraftsinvandring. Kommittén var dock oenig om vem som ska avgöra om det råder brist på arbetskraft, en myndighet eller den enskilde arbetsgivaren.

I början av år 2004 tillsatte regeringen på beställning av riksdagen en parlamentarisk kommitté med uppdrag att lämna förslag på ett regelverk för arbetskraftsinvandring till Sverige från länderna utanför EU. Uppdraget gällde inte om Sverige behöver arbetskraftsinvandring, utan hur regelverket för en sådan invandring ska utformas.

RIKSDAGEN UTGICK FRÅN att den invandrade arbetskraften ska ha samma lön och villkor som den

inhemska arbetskraften. Det nya regelverket får följaktligen inte innebära att den invandrade arbetskraften konkurrerar med exempelvis lägre löner.

Kommittén är enig om att det är det direkta behovet av arbetskraft som ska styra invandringen av arbetskraft. Den som invandrar av arbetsmarknadsskäl ska i princip ha en anställning klar innan man kan få arbets- och uppehållstillstånd i Sverige.

DEN STORA FÖRÄNDRINGEN jämfört med nuvarande system är att en person ska kunna invandra till Sverige om det råder brist på arbetskraft och arbetsgivaren inte lyckas anställa någon som redan är bosatt inom EU- eller EES-området. Bristen kan gälla vilket yrke som helst och behöver inte vara ett yrke med speciella kvalifikationer. En annan väsentlig förändring är att de föreslagna tidsbegränsade tillstånden kan förlängas och sedan övergå i permanenta tillstånd.

En viktig politisk överenskommelse mellan medlemsstaterna inom EU är det så kallade gemenskapsförträdet. Detta innebär att i första hand ska någon som redan

bor inom EU anställas när arbetskraft ska rekryteras.

Ett första arbets- och uppehållstillstånd ges inledningsvis för upp till 24 månader och gäller för en anställning hos en specifik arbetsgivare. Kopplingen till den ursprungliga arbetsgivaren gäller under hela denna första tillståndsperiod och är en garant för att den invandrade arbetstagaren verkligen stannar hos den arbetsgivare där det vid tillfället för anställningen rådde brist.

OM ANSTÄLLNINGEN fortfarande består efter 24 månader kan ett nytt tidsbegränsat tillstånd ges för

ytterligare 24 månader. Detta andra tillstånd är dock inte kopplat till en specifik arbetsgivare utan ger den invandrade arbetstagaren möjlighet att byta arbetsgivare och kanske flytta till en annan ort där det råder brist på hans eller hennes specifika kompetens.

Om arbetstagaren fortfarande har en anställning efter dessa inledande fyra år ges ett permanent uppehållstillstånd utan några begränsningar vad gäller yrke eller arbetsgivare.

I de fall en arbetstagare får en fast anställning redan under de inledande fyra åren kan det tidsbegränsade tillståndet redan då

De föreslagna tillståndsformerna för arbetskraftsinvandring

Tillståndsform	Tid	Kategori	Övergång till permanent uppehållstillstånd av arbetsmarknadsskäl?
Permanent uppehållstillstånd	Ingen begränsning	Personer med särskilda kvalifikationer som erbjudits en tillsvidareanställning	
Tidsbegränsat arbetstillstånd p.g.a. brist på arbetskraft	1-24 mån med ev. förlängning + 24 mån max 48 mån	Personer som bedöms lämpliga för ett yrke i vilket det råder brist på arbetskraft och som erbjudits en anställning (tidsbegränsad eller tillsvidare)	Ja
Säsongsarbetstillstånd	3 mån		Nej
Tidsbegränsat arbetstillstånd för anställning som avser internationellt utbyte	Längst 48 mån	Personer med ledningsuppgifter, specialister eller s.k. trainee med befattningar utanför den öppna arbetsmarknaden samt personer som gör särskilda insatser inom kultur, undervisning, forskning och idrott m.m.	Ja
Tidsbegränsat uppehållstillstånd baserat på internationellt utbyte av praktikanter eller au-pairer	12-18 mån	Praktikanter och au-pair	Nej

Kommittén föreslår i tillägg till tidigare tillståndsformer att det ska bli möjligt att få ett tidsbegränsat arbetstillstånd på inledningsvis två år. Tillståndet kan förlängas i ytterligare två år och övergår i permanent uppehållstillstånd om arbetstagaren fortfarande har en anställning efter de inledande fyra åren.

FAKTA

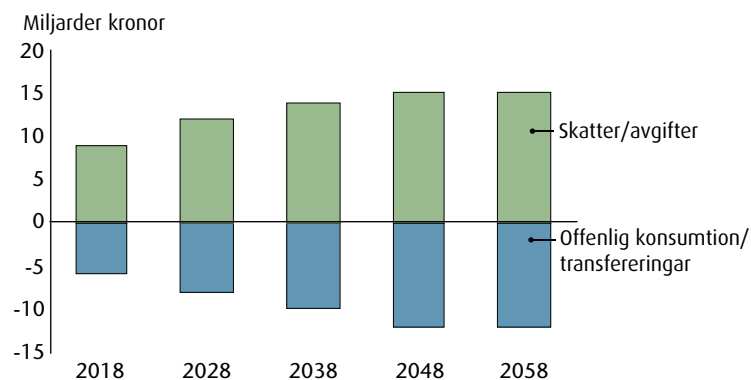
Kommittén för arbetskraftsinvandring (KAKI)

är en parlamentarisk kommitté vilket innebär att riksdagspartierna är representerade efter sin storlek i riksdagen. Ordförande är tidigare vice statsminister Lena Hjelm-Wallén. Kommittén har publicerat ett delbetänkande *Arbetskraftsinvandring till Sverige - befolkning, arbetsmarknad i förändring, internationell utblick* (SOU 2005:50) och ett slutbetänkande *Arbetskraftsinvandring till Sverige - förslag och konsekvenser* (SOU 2006:87). Kommittén avslutades den 18 oktober 2006 i och med att man lämnade över sina förslag till regeringen. Kommitténs betänkande sänds under våren ut på remiss.

arbetskraftsinvandringen

Offentliga sektorn vinner på arbetskraftsinvandring

Beräknade årliga ekonomiska effekter i miljarder kronor efter 10, 20, 30, 40 och 50 års arbetskraftsinvandring, 2006 års prisnivå

De samhällsekonomiska effekterna av arbetskraftsinvandring beräknas ge den offentliga sektorn en vinst på i storleksordningen 3-4 miljarder kronor per år under beräkningstiden fram till år 2058. Räkneexemplet bygger på en arbetskraftsinvandring på 5 000 personer och 2 500 anhöriga per år. Cirka 10 procent av arbetskraftsinvandrarerna förväntas återutvandra årligen. Observera att de pensionsrätter som återutvandrad arbetskraft tar med sig vid utvandringen inte ingår i kalkylen. Under de första 20 åren torde denna inskränkning inte ha någon större betydelse, men ger utslag på längre sikt.

övergå till ett permanent uppehållstillstånd.

EN ANNAN KATEGORI som kan förstärka den svenska arbetsmarknaden är de gäststudenter som avlägger en examen i Sverige. Kommittén föreslår att de ska kunna stanna i Sverige och ta ett arbete här.

Precis som i dag ska det fortsatt finnas ett regelverk som omfattar exempelvis internationellt utbyte av personer med ledningsuppgifter och specialister i internationella företag och koncerner, praktikanter och au-pair. Denna del av regelverket anser kommittén fungerar väl och därför inte behöver förändras. Samma sak gäller för personer med särskilda kvalifikationer som erbjuds en tillsvidareanställning redan från början och därmed direkt får ett permanent uppehållstillstånd.

FÖR ATT UNDERLÄTTA FÖR utländsk arbetskraft med efterfrågad kompetens att finna ett arbete i Sverige införs möjligheten att kunna ge en arbetssökarvisering. Denna ska ge möjlighet att resa till Sverige för att söka jobb och träffa arbetsgivare. Migrationsverket ska i samråd med AMS precisera vilka som kan omfattas av denna viseringsgrund.

Kommittén lyckades inte enas om hur den så kallade arbetsmarknadsprövningen ska utföras för att avgöra om det verkligen råder brist på arbetskraft i det specifika fallet. En del av kommittén anser att denna kontroll bör utföras av en myndighet (AMS) medan övriga tycker att bristen bäst konstateras av den enskilde arbetsgivaren. Eftersom arbetsgivaren först försöker finna en arbetstagar i sin närhet innan han tvingas söka utanför EU/EES

Internationell utblick

Alla länder som har ett regelverk för arbetskraftsinvandring har som utgångspunkt det egna landets ekonomiska intressen. Däremot varierar metoderna för hur man väljer ut den arbetskraft man önskar.

Tyskland styr sin arbetskraftsinvandring genom av regeringen beslutade förordningar som kan öppna för invandring av ett visst antal personer med ett specifikt yrke från ett visst land, exempelvis IT-tekniker från Indien.

USA har ett omfattande system med kvoter för en årlig invandring av ett visst antal personer med ett visst yrke eller från ett visst land. Detta kombineras bland annat med ett system

med s.k. green cards innebärande ett arbetstillstånd öppet för hela arbetsmarknaden.

Kanada och **Australien** har ett poängsystem för att välja ut personer som man tror kan etablera sig av egen kraft på arbetsmarknaden. Detta görs genom att den tänkbare invandraren tilldelas poäng efter ålder, familjesituation, språkkunskaper, utbildning och andra kriterier som efterfrågas i invandringslandet. Uppnår man ett visst antal poäng kan man invandera till landet.

Storbritannien har påbörjat en förändring av sin invandringspolitik mot ett poängsystem.

FAKTA

så menar man att en indirekt prövning av brist på arbetskraft gjorts.

EFTERSOM DET ÄR FÖRHÅLLANDENA på arbetsmarknaden som styr om det blir invandring av arbetskraft eller inte så är det svårt att förutspå hur omfattande den framtida arbetskraftsinvandringen kommer att bli. Bli bristen på arbetskraft stor kan invandringen bli omfattande, men om förhållandena på arbetsmarknaden förändras så att bristen blir liten, blir även invandringen liten.

Samhällsekonomin vinner på arbetskraftsinvandring. De som invandrar kommer att vara unga och utbildade och många kommer att återvända till sina hemländer innan de har kommit upp i pensionsåldern. En konsekvensberäkning utifrån ett fiktivt antal invandrare visar att arbetskraftsinvandrarerna under den tid de lever och arbetar i Sverige kommer att bidra finansiellt i större omfattning till offentligt finansierade tjänster än vad deras konsumtion av dessa kommer att kosta. I beräkningarna har hänsyn tagits till förväntad ålder och familjebild

hos arbetskraftsinvandrarerna, deras inbetalningar av skatter och avgifter till det offentliga samt deras konsumtion av offentliga tjänster och transfereringar.

Arbetskraftsinvandrarerna kommer dessutom troligen påverka situationen på arbetsmarknaden positivt för de invandrare som kommit till Sverige av andra skäl. Många invandrare som kommer till Sverige har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Eftersom arbetskraftsinvandrarerna kommer att gå direkt in på arbetsmarknaden kan de tjäna som det goda exemplet.

Författare

Peter Springfeldt

är departementsråd vid Utrikesdepartementet
tfn: 08-405 35 22
e-post: peter.springfeldt@foreign.ministry.se

Tidigare huvudsekreterare i den parlamentariska kommittén för arbetskraftsinvandring (KAKI)